

ANTIKVARISK MEDVERKAN ÅR 2020

Malin Clarke

VINBERGS PRÄSTGÅRD FASADRENOVERING

Halland, Falkenbergs kommun, Vinbergs socken
Vinberg 5:7

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2020:67

STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2020

Antikvarisk medverkan 2020

Text och foto: Malin Clarke

Filtnr 2020-67

Grafisk form: Anders Andersson.

Layout: Malin Clarke

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet samt Falkenbergs kommun.

Diarienummer: 2020-74

Malin Clarke

VINBERGS PRÄSTGÅRD FASADRENOVERING

Halland, Falkenbergs kommun, Vinbergs socken.
Vinberg 5:7

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2020:67

Den röda ringen markerar fastigheten.
Karta: Falkenbergs kommun

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

- **Objekt:**
Vinbergs prästgård, Vinberg 5:7, Falkenbergs kommun
- **Länsstyrelsens dnr:**
434-1922-2020
- **Bidragsmottagare och beställare:**
Jesper Boman
- **Entreprenörer och hantverkare:**
Bygg: Hjärtareds bygg
Fönster: Hörbergs fönster & färg
Plåt: Överlida plåtslageri
Måleri: Karlsson Lars Johan (enskild firma), Hörbergs Fönster & Färg,
Kosmonaut Events AB
Ställning: Ställningsbyggarn
Hantverkskonsultation: Frank Karlsson, Svenska Kulturhantverk
- **Antikvarisk medverkan:**
Malin Clarke, Kulturmiljö Halland
- **Renoveringsperiod:**
April 2020 - Oktober 2020
- **Fältbesök:**
31/3, 12/6, 28/10

INLEDNING

Länsstyrelsen beviljade under 2020 bidrag för fasadrenovering på Vinbergs prästgård. Bidraget har givits med stöd av förordningen om förvaltning av värdefulla kulturmiljöer (SFS 2010:1121) och förutsätter att arbetena sker under medverkan av antikvarisk expert. Som antikvarisk expert har fastighetsägaren utsett Malin Clarke, Kulturmiljö Halland. Enligt länsstyrelsens beslut ska den antikvariska experten följa och dokumentera arbetena i en slutrapport.

HISTORIK OCH BESKRIVNING

Vinbergs prästgård ligger i Vinbergs kyrkby, öster om Vinbergs kyrka och nordväst om den gamla kyrkplatsen. Den nuvarande prästgården stod klar 1798, men föregicks av flera andra prästgårdar på samma plats. Prästgården förknippas med författaren och kulturpersonligheten Olof von Dalin som föddes 1709 och växte upp i en av de tidigare prästgårdsbyggnaderna. Den befintliga byggnaden var ursprungligen rödmålad med halmtak, men målades 1880 i ljus oljefärg. 1890 ersattes halmtaket av ett plåttak.

Byggnaden genomgick flera större renoveringar under 1900-talet bl.a. 1913, 1923 samt på 1960-talet och vissa har förändringar har skett så som en tillbyggnad mot den norra gaveln vilken ersatt en mindre köksförstuga samt en pardörr vid den södra gaveln. Byggnaden har även renoverats och byggts om interiört.

Prästgården vilar på en sockel av natursten som putsats i kvadermönster. Byggnaden är uppförd i två våningar, med sadeltak täckt av enkupigt tegel samt fasad av locklistpanel med profilerade locklister. Panelen avslutas med en kraftig profilerad vattbräda. Fönsterna är tvåluftsfönster med tre rutor i var båge som omges av blå fönsterfoder. Mot den norra gaveln finns en envånings tillbyggnad med en balkong på taket. Huvudentrén är placerad mitt på den västra fasaden och består av pardörrar med en utsmyckad omfattning bestående av två pilastrar och ett överstycke med texten "Vinbergs prästgård".

Området kring byggnaden är utpekad som riksintresse för kulturmiljövården (N 20) då det utgör en välbevarad kyrkomiljö med bl a ödekyrkogård, präst-

gård, tidstypisk granitkyrka från 1899 och kyrkstallar. I anslutning till kyrkomiljön ligger även en kvarnplats med medeltida ursprung. Byggnaden är utpekad i den länstäckande bebyggelseinventeringen där den har klass A. Detta innebär att den bedöms ha objektsvärde, vara av nationellt intresse samt vara omistlig ur kulturmiljösynpunkt. Den ligger även inom riksintresse för kulturmiljö (N 22)

BAKGRUND TILL ÅTGÄRDER

Byggnaden var i behov av fasadrenovering och omläggning av tegeltaket hade påbörjats. Fasaden hade på vissa ställen rötskador och var i behov av målning. Byggnaden var målad i en tjock diffusionstät färgtyp som troligtvis bidragit till rötskadorna. Fönstren som troligtvis är insatta i mitten av 1900-talet, var i behov av översyn samt ommålning.

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

- Fasadpanelen har skrapats ren från färg och slipats. De profilerade locklisterna har tagits bort och ersatts med nya som hyvlats upp i samma profil som originalet. Den södra fasaden som uppvisade omfattande rötskador i panelen har ersatts av ny hyvlad panel. På den västra fasaden har rötskador i nederkant kapats bort och panelbrädorna flyttats ned. I övrigt har enstaka rötskadade brädor bytts ut.
- Tidigare övertäckta profilerade detaljer så som dropplister under fönster har tagits fram och fått ny plåtbeslagning som inte täcker profilen.
- Vattbrädan i fasadens nederkant var tidigare delvis plåtinklädd. Plåten har tagits bort och rötskadade partier har ersatts av friskt virke.
- Hela fasaden har målats med linoljefärg av fabrikat Wibo i en bruten vit kulör, Umbra natur 10. Fönsteromfattningarna vilka tidigare var ljus blågrå har målats i en kulör som tagits fram för att efterlikna den befintliga.
- Fönsterna har skrapats rena från färg, kittats om och målats med Wibo linoljefärg i kulören Umbra natur 10. Nya stormhaspar har monterats.
- Nyttillverkade altandörrar i trä har satts in då

Äldre foto av prästgården, troligtvis sent 1800-tal. På bilden syns prästen Ludvig Björck med familj.
Foto: Hallands konstmuseum

Prästgårdens västra fasad före renovering, mars 2020.

de tidigare hade för omfattande skador för att sparas.

- Taket har lagts om med ny underlagspapp samt nytt enkupigt lertegel och takavvattning med skarpvinkelböjar har monterats (dessa åtgärder ingår inte i bidragsansökan)

ANTIKVARISK KOMMENTAR

Fastighetsägaren har under arbetets gång regelbunden konsulerat medverkande antikvarie samt byggnadsvårdshantverkare. Under arbetets gång har ett par förändringar fått göras gentemot de ursprungliga handlingarna. Bland annat har panelen flyttats ned en bit istället för att montera en tvärgående bräda samt extra vattbräda i nederkant. Detta bedöms som en godtagbar åtgärd då det bidrar till att fasadens ursprungliga utseende behålls. Man valde även att byta samtliga locklister då arbetet med att skrapa dessa blev för omfattande. Sammanfattningsvis är åtgärderna mycket väl utförda, på ett kulturhistoriskt riktigt vis och i enlighet med de anvisningar som lämnats från antikvarisk kontrollant.

Vattbrädan var på den västra fasaden inklädd i plåt. Till höger syns den profilerade vattbrädan på östra fasaden. Här syns även det tjocka färglager som täckte fasadpanelen.

Östra fasaden före renovering. På fasaden satt utrymningsstegar samt misspydande ventilgaller i plast.

Panelen har skrapats ren från färg. I samband med fasadrenoveringen har även taket av enkupigt lertegel lagts om.

Här syns ett fönster som skrapats, kittats om och målats.

Panelen har skrapats ren från färg. I samband med fasadrenoveringen har även taket av enkupigt lertegel lagts om.

Den östra fasaden efter renovering. Ventilerna och utrymningsstegar har tagits bort. Byggnaden är målad i en varm vit kulör.

Ovan: Här har den profilerade vattbrädan lagats i med nytt virke i samma profil som originalet.

T.v: Entrepartiets klassicistiska omfattning har skrapats, lagats i och målats i linoljefärg.

Västra fasaden efter renovering.

Fönster efter renovering. Notera den profilerade vattbrädan som frilagts från plåt.

Altandörrarna har ersatts av nya då de befintliga var i dåligt skick.

Den senare utförda tillbyggnaden har fått en vattbräda i nederkant likt resten av byggnaden.

KÄLLOR

Kulturmiljö Hallands arkiv

Brandverkets arkiv

<http://www.brandverket.se/>

Bebyggelseregistret

<http://www.bebyggelseregistret.raa.se/bbr2/byggnad/visaHistorik.raa?byggnadId=21420000030833&page=historik>

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Tollsgatan 7 | 302 32 Halmstad | Tel: 035-19 26 00

E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se